

Notat

Til Familie- og Socialudvalget
Kopi til Indtast Kopi til
Fra Socialafdelingen/Kvalitetsenheden
Sagsnr./Dok.nr. 2014-13095 / 2014-13095-15

Kvalitetsenheden
Familie- og Beskæftigelsesforvaltningen
Sønderbro 12
9000 Aalborg

Init.: HIMO

25-04-2016

Forskningsresultater om effekter af anbringelsestyper

Dette notat opsummerer kort den væsentligste forskning fra SFI om effekten af forskellige anbringelsestyper.

Hvad ved vi fra forskningen?

SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd – har igennem en længere årrække udgivet adskillige forskningsrapporter vedrørende anbringelser af børn og unge baseret på store repræsentative spørgeskemaundersøgelser, registerdata og interviewundersøgelser. Ikke mindst det helt store forskningsprojekt 'Årgang 1995', hvor man følger et meget stort udsnit af de børn, der blev født i 1995 – både anbragte og ikke-anbragte, fra de blev født, og til de bliver voksne. I midten af 2015 kan vi se frem til nyeste udgivelse i denne serie, hvor børnene er blevet 18 år og overgår til en voksentilværelse. SFI har desuden igangsat et projekt sammen med Københavns Kommune - 'Virkningsfulde indsatser til udsatte børn og unge' – der bl.a. skal undersøge matchning og virkning i anbringelser.

Når man læser forskningsresultaterne er det tydeligt, at anbragte børn klarer sig markant dårligere på alle områder end børn, der ikke har været anbragt. Men for gruppen af anbragte børn er det også tydeligt, at familieplejeanbragte børn (plejefamilie og netværkspleje) klarer sig bedre end institutionsanbragte (døgninstitutioner og opholdssteder) på stort set alle parametre. Og netværksanbragte klarer sig igen bedre på en række områder end anbragte i traditionelle plejefamilier. Det skyldes ikke nødvendigvis anbringelsestypen i sig selv. Der er meget stor forskel på målgruppen af børn og unge i de forskellige anbringelsestyper, hvorfor de dårligt kan sammenlignes. De yngste børn bor langt overvejende i plejefamilier og netværkspleje, mens der er en overvægt af teenagere på institutionerne. Dertil kommer, at en institutionsanbringelse netop er et skridt op ad 'indsatstrappen', hvor komplekse udfordringer for barnet nødvendiggør en mere specialiseret indsats fra pædagogisk uddannet personale¹.

Netop derfor er det centrale for effekten af en anbringelse, at der er det rette match mellem barn og anbringelsessted. Visitationsprocessen er afgørende, og i Aalborg Kommune arbejdes der derfor meget fokuseret i Den centrale visitation for at sikre det rette match og indsats for det enkelte barn. Et af de nyere tiltag i Den centrale visitation, der skal sikre barnets og familiens inddragelse i visitationsprocessen, er dialogbaserede visitationer. Målet er at sikre det bedste match første gang med bedre anbringelsesforløb og færre sammenbrud som følge. De dialogbaserede visitationer evalueres i foråret 2016.

¹ Når målgrupperne er forskellige, kan resultaterne af anbringelsesformerne ikke uden videre sammenlignes. Randomiserede kontrollerede forsøg – dvs. hvor man trækker lod om, hvilke børn der anbringes hvor, er åbenlyst ikke en gangbar metode på anbringelsesområdet. SFI har faktisk forsøgt lodtrækningsforsøg på forebyggelsesområdet i et forskningsprojekt, der sammenlignede familiebehandling og hjemmehos-indsats. Aalborg afviste at deltage som følge af de etiske og faglige implikationer af lodtrækningsforsøget, og projektets konklusioner viste sig meget usikre på grund af et spinkelt datagrundlag.

SFI har i flere af deres analyser brugt statistiske metoder som *propensity score matching* eller *regression* til at håndtere de kendte forskelle i målgrupperne. Dette bl.a. i undersøgelsen af effekter af slægtsanbringelser vs. netværksanbringelser samt effekter af anbringelser på lang sigt ift. tidligere anbragtes voksenliv.

I det følgende præsenteres kort de væsentligste resultater fra forskningen (baseret på udgivelserne oplistet på sidste side). Resultaterne skal læses med det in mente, at der ikke nødvendigvis er tale om effekter af anbringelser - da børnene i målgrupperne i udgangspunktet har forskellige forudsætninger - men snarere en sammenligning af, hvordan det går børn, der har været anbragt forskelligt.

Børnenes trivsel

Børn og unge i plejefamilier og slægtsplejefamilier, er mere glade for deres anbringelsessted end børn på døgninstitutioner og opholdssteder². Det helt overvejende flertal (78 %) af de familieplejeanbragte børn trives rigtig godt med at være på deres anbringelsessted, mens det tilsvarende kun gælder for 29 % af de børn, der er anbragt på døgninstitution. De familieplejeanbragte børn føler sig i højere grad støttet og holdt af, og de oplever hyppigere, at anbringelsesstedet er trygt, harmonisk og hjemligt. Særligt de slægtsanbragte har ofte en tættere relation til deres plejeforældre og oplever sig som en del af familien. De bevarer også i højere grad kontakten til deres (slægts)plejeforældre efter anbringelsens afslutning, end tilfældet er med traditionelt plejeanbragte.

Unge anbragte på døgninstitutioner oplever oftere konflikter på anbringelsesstedet end børn i plejefamilier, og de institutionsanbragte giver udtryk for i hyppigere omfang at have oplevet at blive udsat for vold af voksne.

Der er også markant forskel på livstilfredsheden blandt de unge, som bor i en plejefamilie, og de unge, som bor på en institution. I plejefamilierne er der 42 % af de anbragte børn og unge med høj livstilfredshed. Blandt unge på døgninstitution er den tilsvarende andel 21 %. Endvidere nærer de unge i plejefamilie større tillid til fremtiden end de, der er anbragt på en institution.

Ikke overraskende klarer børn i plejefamilier sig bedre på stort set alle parametre end børn anbragt i institutioner. Og de slægtsanbragte klarer sig igen lidt bedre end de anbragte i en traditionel plejefamilie. I nedenstående er oplistet de områder, som forskningen belyser. Det er i nedenstående valgt at kategorisere et udpluk af resultater efter de områder i ICS (Integrated Children's System), som både børnefaglige undersøgelser og handleplaner er bygget op efter:

---

² I SFI's forskning ses anbragte i plejefamilie og netværksplejefamilie typisk under ét, og det samme gør anbragte på døgninstitution og opholdssteder.

ICS tema	Institutionsanbragte - Familieplejeanbragte	Traditionel familieplejeanbragte - Slægtsanbragte
Sundhedsforhold	<ul style="list-style-type: none"> • Plejeanbragte vurderer deres eget helbred mere positivt end institutionsanbragte • Færre familieplejeanbragte er rygere end institutionsanbragte 	<ul style="list-style-type: none"> • Plejebørnene i de traditionelle plejefamilier har flere diagnoser på langvarig sygdom eller handicap end slægtsanbragte
Skoleforhold og læring	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen af børn, der står uden undervisningstilbud, er væsentlig lavere blandt plejefamilieanbragte end blandt institutionsanbragte • Der er færre plejeanbragte, der skoleudsættes • Plejeanbragte har færre skoleskift i bagagen end institutionsanbragte • Andelen af børn i almindelig folkeskole er større blandt plejefamilieanbragte, og de modtager mindre støtteundervisning og specialundervisning • Plejeanbragte vurderes bedre af anbringelsesstederne at kunne følge med i undervisningen • Plejeanbragte synes selv lidt bedre om deres skolegang • Institutionsanbragte fritages oftere fra prøvedeltagelse/eksamen • Plejeanbragte oplever hyppigere at kunne få hjælp til lektierne • De voksne i plejefamilier taler hyppigere med plejebørnene om politiske og kulturelle emner 	<ul style="list-style-type: none"> • Slægtsanbragte klarer sig bedre i skolen end anbragte i traditionel plejefamilie • Der er færre slægtsanbragte, der går i specialklasse • Der er færre slægtsanbragte, der skoleudsættes • Der er ikke forskel på uddannelses- og beskæftigelsesmønstre for de to typer plejeanbragte efter folkeskolen
Fritidsforhold og venskaber	<ul style="list-style-type: none"> • Plejeanbragte er oftere sammen med venner, og de føler sig sjældnere ensomme end institutionsanbragte • Plejeanbragte er i lavere risiko for mobning • Plejeanbragte deltager i højere grad i fritidsaktiviteter • Plejeanbragte er mere tilfredse med lokalmiljøet • Plejeanbragte er mindre involveret i kriminalitet (unge, som er anbragt på grund af kriminalitet, vil oftest være anbragt på en specialiseret institution) 	<ul style="list-style-type: none"> • Slægtsanbragte har mindre erfaring med kriminalitet end traditionelt plejeanbragte • Slægtsanbragte har mindre erfaring med almindelig rygning, hash og euforiserende stoffer
Udvikling og adfærd	<ul style="list-style-type: none"> • De unge er testet med SDQ-skalaen, der måler sociale og adfærdsmæssige vanskeligheder (internationalt valideret skala). Andelen af plejeanbragte, der ligger uden for normalområdet, er halvt så stor som andelen af institutionsanbragte 	<ul style="list-style-type: none"> • Børn i slægtspleje befinder sig oftere end plejebørn i traditionelle plejefamilier inden for normalområdet for psykosociale problemer
Familieforhold	<ul style="list-style-type: none"> • Plejeanbragte har <i>mindre</i> kontakt til deres mor og far end institutionsanbragte • Plejefamilieanbragte føler sig i mindre grad trygge hjemme hos forældrene • Færre plejeanbragte har ønske om at se mere til deres søskende • Plejeanbragte har signifikant mere kontakt med bedsteforældrene (bl.a. fordi en del af dem er anbragt der) end institutionsanbragte 	<ul style="list-style-type: none"> • Slægtsanbragte har et stærkere netværk end anbragte i traditionel plejefamilie, herunder mere kontakt til deres forældre og hyppigere kontakt til andre familiemedlemmer • Slægtsplejefamilier vurderer deres samarbejde med biologiske forældre <i>mere</i> udfordrende end traditionelle plejefamilier

Inddragelse

Forskningen fra SFI afdækker ligeledes graden af inddragelse af de anbragte børn og unge. I forhold til valg af anbringelsesstedet svarer børn og unge i plejefamilier i *mindre* grad, at de har været inddraget i beslutningen om anbringelsessted, end børn og unge anbragt andre steder (og det gælder alle aldersgrupper). Til gengæld oplever de at have større indflydelse på (hus)regler, aktiviteter og oplevelse af frihed og det at kunne sige, hvad de mener. Det er særligt børn og unge på døgninstitutioner og på socialpædagogiske opholdssteder, som oplever ikke frit at kunne sige, hvad de tænker og mener, eller at have frihed til at kunne leve, som de selv ønsker.

Voksenlivet

Danske og internationale studier indikerer, at tidligere anbragte i familiepleje og netværksplejefamilie opnår højere uddannelsesniveau end tidligere anbragte på institution. De plejeanbragte har højere indkomster som voksne, ligesom de i mindre grad har modtaget kontanthjælp, været arbejdsløse eller involveret i kriminalitet.

Sammenbrud i anbringelsen

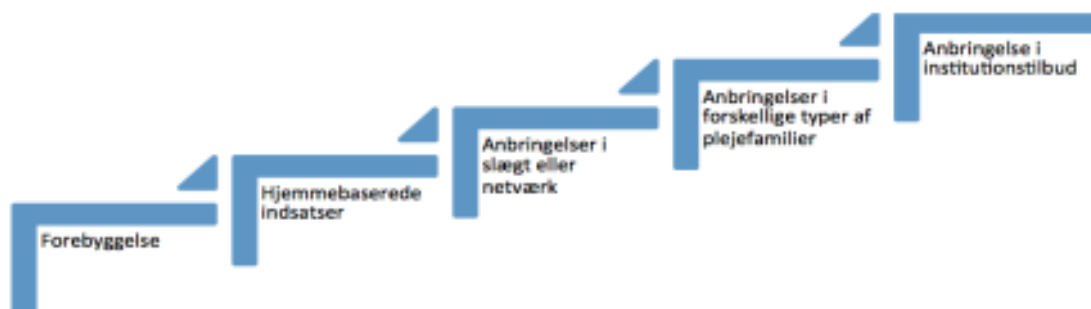
Undersøgelser blandt anbragte børn og unge viser, at børn, der bor i en plejefamilie, gennemgående har haft mere stabile anbringelsesforhold end børn, der er anbragt på en institution. Internationale studier har vist en højere sammenbrudsfrekvens på opholdssteder end i plejefamilier, men i SFI's egen undersøgelse om sammenbrud er der ikke entydige forskelle anbringelsestyperne imellem.

I internationale studier ses, at slægtspleje typisk er den mest stabile anbringelsesform. SFI finder i lighed hermed, at slægtsanbringelserne er meget stabile, men det er anbringelserne i traditionel familiepleje også. Særligt i slægtsanbringelser, hvor forældrene forud for anbringelsen selv har peget på det specifikke anbringelsessted, er der større sandsynlighed for, at anbringelsen ikke afbrydes uplanlagt.

Indsatsstappen

Forskningen underbygger samlet set den indsatsstappe, der anvendes i Aalborg Kommune og mange andre steder, f.eks. i Herning Kommune, der i disse år implementerer den svenske model fra Borås i en dansk kontekst.

Hovedtanken er at vælge den mindst muligt indgribende foranstaltning ud fra det enkelte barn og familiens behov. I denne rækkefølge følger anbringelser i slægt eller netværk lige efter de forebyggende foranstaltninger, herefter anbringelser i plejefamilier og til sidst anbringelse på en institution. Så vidt muligt skal det også forsøges at få barnet ned at trappetrinene igen mod en tilværelse så nær de normale opvækstbetingelser som muligt.

KL: Borås Kommunes indsatsstappe

Litteratur

"Årgang 1995 - 15-åriges hverdagsliv og udfordringer" (2012)

"Anbragte børn og unges trivsel" (2014)

"Effekter af slægtspleje" (2011)

"Tidligere anbragte som unge voksne" (2011)

"Sammenbrud i anbringelser af unge" (2010)

"Det er jo min familie" (2010)

"Børn og unge anbragt i slægten" (2009)

"Anbragte børn og unge – en forskningsoversigt" (2009)